

## **İlköğretim Öğrencilerinin Sosyal Bilgiler Dersine İlişkin Metaforik Algıları**

### **Metaphorical Perceptions of Elementary School Students toward Social Studies Course**

Mehmet Nuri GÖMLEKSİZ\*, Ayşe Ülkü KAN\*\*, Ümmühan ÖNER\*\*\*

#### **Özet**

Bu çalışmanın amacı, ilköğretim birinci ve ikinci kademedeki Sosyal Bilgiler dersi alan öğrencilerin bu derse ilişkin metaforik algılarını belirlemektir. Çalışma 2010-2011 eğitim-öğretim yılında Elazığ il merkezinde bulunan Mehmetçik İlköğretim Okulunda yürütülmüştür. Araştırma bu okulda Sosyal Bilgiler dersine devam eden 4., 5., 6. ve 7. sınıf öğrencileri içerisinde 93 kişilik bir grup üzerinde yürütülmüştür. Öğrencilerin araştırmaya dâhil edilmesinde, gönüllü olmaları dikkate alınmıştır. Araştırma kapsamındaki öğrencilere, “Sosyal Bilgiler dersi .....a/e benzer; çünkü .....” biçimindeki eksik bırakılmış bir cümlenin yer aldığı formlar dağıtılmıştır. Bu formlar aracılığı ile öğrencilerin Sosyal Bilgiler dersine ilişkin olarak geliştirdikleri metaforlar ve bu metaforların ortak özellikleri belirlenmeye çalışılmıştır. Elde edilen verilerin değerlendirilmesinde nitel araştırma desenine uygun olarak içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. Öğrencilerin Sosyal Bilgiler dersine ilişkin olarak geliştirdikleri metaforlar dört kategoriye ayrılmıştır. Bu kategoriler, “konu çeşitliliği ve kapsamlılık”, “dersin sevilmesi”, “dersin içeriğinin önemli olması”, “dersin yol gösterici olması” şeklinde sıralanabilir.

**Anahtar Sözcük:** sosyal bilgiler, metafor, ilköğretim öğrencileri

#### **Abstract**

The aim of this study is to determine elementary school students' metaphorical perceptions of Social Studies Course. The study was surveyed in Mehmetçik Elementary School in Elazığ city center in 2010-2011 academic year. 70 students enrolled at 4th, 5th, 6th and 7th graders were included in the study. Volunteer students were included in the study. The students completed the phrase of “Social Studies Course is like ..... because .....” to indicate their conceptualization of Social Studies Course. The metaphors and their common features were identified by means of these forms. Content analysis method was used to analyze the data. Students' metaphors were collected under four categories. These categories are “subject diversity and comprehensiveness”, “enjoying Social Studies course”, “importance of the content of the course” and “guidance of the course”.

**Keywords:** social studies, metaphor, elementary school students

\* Doç. Dr., Fırat Üniversitesi, nurigomleksiz@yahoo.com

\*\* Arş. Gör. Dr., Fırat Üniversitesi, aulkukan@yahoo.com

\*\*\* Arş. Gör. Dr., Fırat Üniversitesi, uhanoner@hotmail.com

## Giriş

Sosyal Bilgiler konu alanı olarak 20. yüzyılın başlarında Amerika'da eğitim kurumlarında kendine yer bulmuştur. Zaman içerisinde ilerlemecilik, yeniden kurmacılık ve çocuk merkezli yaklaşımlar benimsenerek şekillenen Sosyal Bilgiler programları kullanılmıştır (Erden, tarihsiz: 6; Sönmez, 1999: 63; Aydın, 1997: 4; Tay, 2011: 10). Sosyal Bilgiler, sosyal bilimlerin pedagojiyle harmanlanmış şekli olarak bilinmektedir (Akt. Evans, 2004: 147; Ochoa-Becker ve Engle, 2007: 150). Sosyal bilimlerin toplumsal sorunlara çözüm arama işlevi düşünüldüğünde, bu işlevi günlük hayata aktarma noktasında Sosyal Bilgiler dersinin önemi ortaya çıkmaktadır (Bilgili, 2006: 3). Bireyi toplumsallaştıran eğitim sürecinde sosyal bilimlerin etkin bir rol oynaması ve eğitimin, hem bir sosyal bilim dalı, hem de sosyal bilimlerin uygulama alanı durumuna gelmesi "Sosyal Bilgiler" kavramını meydana getirmiştir (Dönmez, 2007). Öztürk'e göre (2009: 4) Sosyal Bilgiler, değişim yaşayan dünyada bilgiye dayalı olarak karar alıp, problemlerini çözüme ulaştırabilen etkin vatandaşlar yetiştirebilmek amacıyla sosyal bilimlerden aldığı bilgi ve yöntemlerden yararlanan bir öğretim programıdır.

Disiplinler arası bir yapısı olan Sosyal Bilgilerin, ne olduğunu tanımlamak için amaçlarını anlamak gerekir. Sosyal Bilgiler Ulusal Konseyi (NCSS) tarafından Sosyal Bilgilerin amaçları, toplumsal yaşam çerçevesinde, bireysel ve kültürel kimliği tanımlama; okulda ve toplumda katılım ve gözlem etkinliklerini gerçekleştirme; dünya ile ilgili önemli konulara ilişkin duyarlılık geliştirme; demokratik ilkelere dayalı olarak karar verme becerisi kazanma ve toplumsal olaylara vatandaş olarak katılma şeklinde sıralanmaktadır (NCSS, 1992). Bireysel, kültürel ve toplumsal pek çok amacı bulunan Sosyal Bilgilerin, yapısı ve işlevi gereği bireyleri hayata hazırlamada önemli bir rolünün olduğu kabul edilmelidir. Temel kaynağı sosyal bilimler olan Sosyal Bilgiler (Akdağ, 2009: 4), sosyal bilimlerin bulgularını kullanarak, bireylere sosyal yaşama uyum ve sosyal sorunları çözmede bilgi, beceri, tutum ve değerleri kazandırmada etkili bir yurttaşlık eğitimi programı olarak nitelendirilmektedir (Öztürk ve Otluoğlu, 2005: 6). Sosyal Bilgiler, sosyal bilimler alanındaki kuramsal ve bilimsel gelişmelerin, eğitim süreci içerisinde ele alınarak bireyin toplumsal yaşam içerisinde yetiştirilmesini amaçlamaktadır (Paykoç, 1991: 2).

Kültürel mirasın yaşayan özelliklerini ve bireyler üzerindeki etkilerini, insanların çevreleriyle olan ilişkilerini esas alan bir ders (Güngördü, 2001: 30) olarak bilinen Sosyal Bilgilerin, yukarıda sıralanan bütün özellikleriyle, bireylerin yaşamlarında büyük bir yerinin olduğunu söylemek mümkündür. Bireylerin kendilerini ve çevrelerini tanımaları ve kimlik kazanmaları, kültürel unsurların öğrenilmesi ve aktarılması noktasında bu dersin rolü yadsınamaz. Bireylerin gelişimleri ve topluma uyum sağlamaları noktasında büyük etkisi olduğu kabul edilen Sosyal Bilgilerin içeriğikadar uygulanması da önemlidir. Elbetteki bu noktada, dersin hedef kitesinin bu derse ilişkin görüşleri ve bu derse yükledikleri anlam da önem taşımaktadır. Bu nedenle öğrencilerin Sosyal Bilgiler dersine ilişkin algıları dikkat çekmektedir. Algıların belirlenmesinde metaforların kullanımı son dönemlerde tercih edilen bir yol olmuştur.

Metaforik algılar, bireylerin günlük hayatlarında kullandıkları bazı benzetme unsurlarını ve açıklayamadıkları bazı durumları açıklamaları ve böylece zihinlerindeki durumun ortaya çıkması açısından önem taşımaktadır. Bilindiği gibi metafor, bir kavramı başka bir kavrama benzeterek anlatma çabasıdır. Başka bir ifade ile kavramlardan biri iyi biliniyorsa diğeri anlatmak daha kolay olacaktır (Tami, 2005: 30). Metaforlar her ne kadar dilsel benzetme unsurları (Güveli, İpek, Atasoy ve Güveli, 2011: 140) olarak bilinse de Lakoff ve Johnson'a (2005: 25) göre aynı zamanda metaforların bireylerin düşünce ve eylemlerine yön veren yapılar olduğu kabul edilmektedir. Edebiyattaki benzetme sanatının bir türü olarak algılanan metaforların, bireylerin durumlara ve olaylara ilişkin algılayışlarını ortaya koymaya çalışan yapılar olduğu ifade edilebilir. Metaforlar estetik bir kimlikle sadece edebiyat alanında kullanılmamakta; aynı zamanda pedagojik bir kimlikle eğitim alanında da kullanılmaktadır (Botha, 2009: 431). Çünkü metaforların çağrışımlardan faydalanma yönüyle edebiyatla ilgili olması kadar açıklayıcı bir rolünün de olduğu bilinmektedir (Thagard ve Beam, 2004: 513). Miller (1987) metaforları bireylerin kişisel tecrübelerine anlamlandırmaları açısından, tecrübelerin dili olarak ifade edilmektedir (Akt. Saban, 2002: 213).

Saban'a (2009: 282) göre metaforlar, "bir bireyin zihninin belli bir kavrayış biçiminden başka bir kavrayış biçimine doğru yönelmesini sağlayarak o bireyin belli bir olguyu başka bir olgu olarak görmesine olanak tanırırlar." Cerit (2008: 694) metaforların bireylerin

çevreyi ve hayatı açıklamaya çalıştıkları araçlar olduğunu vurgulamaktadır. Benzer biçimde Gömleksiz, Kan, Öner, Kılınç ve Fidan'ın (2011) da belirttiği gibi bazı durumların bireylerin düşünce dünyasında tuttuğu yeri ortaya koyması açısından metaforlar önemlidir. Bireylerin algılayışları ve algılarından oluşan kodlamaları, dış dünyaya ilişkin tavırlarının da belirleyicisidir. Çünkü metaforlar herhangi bir konu ile aracı kavramlar arasındaki etkileşimli bağlantıyı göstermektedir (Kintsch, 2000: 2). Bu çerçevede “metaforlar, eğitimciler için iki şey arasında karşılaştırma yapmak, iki şey arasındaki benzerliklere dikkat çekmek veya bir şeyi başka bir şeyin yerine koyarak açıklamak için fırsat tanır” (Saban, 2004: 132).

Birbirine benzemeyen iki durum arasında bir ilişki kurmak suretiyle belli bir zihinsel şemanın başka bir zihinsel şema üzerine yansıtılmasına imkân tanınması metaforu bir zihinsel model olarak güçlü kılar (Saban, 2008: 424). Metaforların, bireyin düşünce dünyasına ilişkin gizli zihinsel bir haritalama ve modelleme mekanizması olduğu kabul edilmektedir (Arslan ve Bayrakçı, 2006: 100-103). Buradan hareketle metaforların herhangi bir duruma ilişkin bilişsel bir süreci başlatan bir yönü olmakla birlikte o duruma ilişkin duyuşsal durum hakkında da fikir veren yapılar olduğu bilinmelidir. Çünkü bireyler hem bilişsel olarak kodladıkları unsurları hem de beğenme, beğenmeme, hoşlanma, sevme ya da nefret etme gibi duyuşsal boyutu bulunan durumları da metaforik algılarına yansıtılabilmektedirler. Böylece, Girmen'in (2007: 9) de belirttiği gibi bireyler, metafor kullanarak söylemek istediklerini daha az sözcükle daha etkili biçimde söyleyebilme kolaylığına sahip olurlar. Metafor kullanımıyla bilgi toplama, sorgulama, yeterince anlaşılmamış konuların daha iyi anlaşılması ve düşüncelerin özetlenmesi sağlanırken (Semerci, 2007: 133), aynı zamanda bireylerin yaratıcı düşünme ve farklı bakış açılarının gelişmesi gibi olumlu durumlarla karşılaştıkları kabul edilmektedir (Girmen, 2007: 9; Aydoğdu, 2008: 27).

### **Amaç**

Bu çalışmanın amacı, ilköğretim birinci ve ikinci kademedeki Sosyal Bilgiler dersi alan öğrencilerin bu derse ilişkin metaforik algılarını belirlemektir. Böylece öğrencilerin Sosyal Bilgiler dersini nasıl algıladıkları ortaya konmaya çalışılmıştır. Bu amaç çerçevesinde araştırmaya ilişkin alt amaçlar şöyle sıralanmıştır:

1. İlköğretim öğrencilerinin Sosyal Bilgiler dersine ilişkin sahip oldukları metaforlar nelerdir?
2. İlköğretim öğrencilerinin Sosyal Bilgiler dersine ilişkin sahip oldukları metaforlar, ortak özellikleri dikkate alındığında, hangi kavramsal kategoriler altında toplanabilir?

### **Yöntem**

Bu çalışma 2010-2011 eğitim-öğretim yılında Elazığ il merkezinde bulunan Mehmetçik İlköğretim Okulunda yürütülmüştür. Araştırma kapsamında bu okulda Sosyal Bilgiler dersine devam eden 4., 5., 6. ve 7. sınıf öğrencileri araştırmaya dahil edilmiştir. Öğrencilerin araştırmaya dâhil edilmesinde, gönüllü ve istekli olmaları dikkate alınmıştır. Toplam 93 öğrenciden görüş alınmıştır. Örneklem seçiminde “Kolay ulaşılabilir durum örnekleme” kullanılmıştır. Bu örnekleme araştırmacıya yakın ve erişilmesi kolay olan bir durumu seçmesini sağlar (Yıldırım ve Şimşek, 2006). Araştırma kapsamındaki öğrencilere, “Sosyal Bilgiler dersi.....a/e benzer; çünkü .....” biçimindeki eksik bırakılmış bir cümlenin yer aldığı formlar dağıtılmıştır. Öğrencilerin bu formları doldurmaları için gerekli süre verilmiştir. Daha sonra dağıtılan formlar toplanmıştır. Toplanan formların değerlendirilmesinde nitel araştırma desenine uygun olarak içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. Çözümleme iki kişi tarafından gerçekleştirilmiştir. Toplanan 93 formun 8 tanesi amaca uygun doldurulmadığı için değerlendirme dışı bırakılmış ve 85 öğrencinin formu değerlendirmeye alınmıştır. Bu öğrencilerin 41’i erkek, 44’ü de kızdır. Öğrencilerin Sosyal Bilgiler dersine ilişkin olarak ortaya koydukları metaforlar listelenmiştir. Daha sonra listelenen metaforlar gruplandırılmıştır. Metaforların gerekçeleri de dikkate alınarak kategoriler belirlenmiştir. Başka bir ifade ile ortaya çıkan metaforların gerekçeleri dikkate alınarak kategorize edilmiştir.

Veri toplama aracının geçerlik işlemleri için elde edilen veriler ayrıntılı biçimde raporlaştırılarak, sonuçlara nasıl ulaşıldığı açık biçimde anlatılmıştır. Çünkü Yıldırım ve Şimşek’in (2005: 257) belirttiği gibi, nitel araştırmaların geçerliğinin sağlanmasında araştırmacı elde ettiği verileri ayrıntılı olarak rapor eder ve sonuçlara nasıl ulaştığını açıklar. Bu çerçevede mevcut araştırmanın veri analizi sürecinde metafor kategorilerine nasıl ulaşıldığı detaylı biçimde ele

alınarak bulgular kısmında yer verilmiştir. Araştırmanın güvenilirliği için de araştırmada ulaşılan dört kavramsal kategori altında verilen metaforların söz konusu kavramsal kategorileri temsil edip etmediğini teyit etmek için *uzman görüşüne* başvurulmuştur.

### **Bulgular**

Araştırmanın bu bölümünde çalışma grubunda yer alan ilköğretim öğrencilerinin Sosyal Bilgiler dersine yönelik olarak geliştirdikleri metaforlar ve metaforlara ilişkin olarak yapmış oldukları açıklamalar yer almaktadır. Öğrencilerin Sosyal Bilgiler dersine ilişkin görüşleri metaforlar aracılığı ile belirlenmeye çalışılmıştır. Öğrencilerin metaforlara ilişkin görüşleri sunulurken kodlamalar kullanılmıştır. Kodlamada kullanılan ilk harf ve rakam öğrenciyi ve sırasını, ikinci rakam öğrencinin sınıf düzeyini, son harf ise cinsiyetini ifade etmektedir.

**Çizelge 1. Sosyal Bilgiler Dersine İlişkin Metaforlar, Gerekçeleri ve Kategoriler**

<b>Sıra</b>	<b>Metafor</b>	<b>f</b>	<b>Benzetme Yönü</b>	<b>Kategori</b>
1	Hayat	28	Konu çeşitliliği	
2	Çiçek	13	Renk çeşitliliği	
3	Ağaç	6	Çeşitlilik	
4	Bilim dalı (Tarih)	5	Çeşitlilik	
5	Gökkuşuğu	4	Konu çeşitliliği/rengarenk	Konu Çeşitliliği ve
6	Geniş boş kap	1	Konu çeşitliliği	Kapsamlılık
7	Bilgi kutusu	1	Çeşitlilik	
8	Kitap	4	Kapsamlı olması	
9	Mustafa Kemal	2	Kapsamlı olması/Çok yönlü olması	
10	İnternet	1	Kapsam	
11	Nasrettin Hoca	1	Sevilen ders,	Dersin Se-

12	Yemek	1	Keyifle yenmesi	vilmesi
13	Bal	1	Keyifle yenmesi	
14	Hazine	1	İçeriğinin kıymetli olması	Dersin İçeriğinin
15	Pırlanta	1	İçeriğinin kıymetli olması	Önemli olması
16	Öğretmen	14	Bilgilendirici	Dersin Yol Gösterici Olması
17	Güneş	1	Aydınlatıcı	

Çizelge 1’de 85 öğrenci tarafından 17 metafor geliştirildiği görülmektedir. Öğrenciler Sosyal Bilgiler dersine ilişkin olarak en fazla “*hayat*”, “*öğretmen*”, “*çiçek*”, “*ağaç*” metaforlarını geliştirmişlerdir. Öğrenciler tarafından geliştirilen metaforların gerekçeleri incelenerek dört grupta kategorize edilmiştir. Metaforlar incelenerek belirlenen kategoriler “*konu çeşitliliği ve kapsamlılık*”, “*dersin sevilmesi*”, “*dersin içeriğinin önemli olması*”, “*dersin yol gösterici olması*” şeklinde sıralanabilir. Bu doğrultuda yapılan değerlendirmelere aşağıda yer verilmiştir.

### ***Konu Çeşitliliği ve Kapsamlılık***

Bu kategoriye ilişkin metaforlar göz önüne alındığında, öğrencilerin Sosyal bilgiler dersinin, hayatın içinden, farklı konu alanlarına ilişkin bilgileri içerme boyutuna vurgu yaptıkları belirlenmiştir. Öğrencilerin bu kategoride yer alan metaforları ilişkin olarak yaptıkları yorumlar aşağıda yer almaktadır.

Sosyal Bilgiler dersine ilişkin olarak “*hayat*” metaforunu geliştiren öğrenci (Ö1-4E), benzetme gerekçesini “*...hayatımıza benzeyen şeyler ve konular vardır. Bu konular hayatımızdan ve hayatımızla ilgili birçok şey gösteren bir bilgi kaynağıdır*” şeklinde açıklamıştır. Bir diğer öğrenci, “*.....farklı bilgiler içerir ve bilgi doludur tarihi anlatır, gelenek ve göreneklerimizi anlatır, tarihi ve turistik yerleri gösterir*” şeklindeki açıklaması ile bu dersin konularının hayatın içinden seçilmiş olduğunu belirtmiştir. Bu derse ilişkin olarak hayat metaforunu kullanan bir diğer öğrenci de (Ö6-5K) düşüncelerini “*.....Sosyal Bilgilerin çeşitli yönleri vardır. Mesela kültürümüzü,*

*gelenek göreneklerimizi bu dersten öğrenebiliyoruz. Bu derste öğrendiklerimiz duygularımız gibidir ve öğrendiğim bilgilere yaşamdan örnekler verebilirim” şeklinde ifade etmiştir. Sosyal Bilgiler dersine ilişkin olarak hayat benzetmesini yapan bir başka öğrenci (Ö2-4K), benzetme gerekçesini “.....yaşadığımız, gördüğümüz, düşündüğümüz gibidir. Yani Sosyal Bilgiler yaşadığımız hayat gibidir” şeklinde ifade etmiştir. Bir başka öğrenci (Ö13-6K), “.....insanları eğiterek öğretir hayatta öyledir. İnsanı her derste coşku vererek yaşatır. Öğrencinin içinde hayata karşı isteği ve enerjisi bitmez. İnsan Sosyal Bilgiler sayesinde hayatı ve insanlığı tanır. Kendini savunur ve örnek davranışlar gösterir. Her soruna bir çözüm bularak yaşar. Sosyal Bilgiler böyledir. Bir hayattır. O hayatın kapısının anahtarı da bilgi ve özveridir. Bir toplumun temeli Sosyal Bilgilere dayanır. İnsana öğretir ve sevdendir. Toplumda dayanışma-yardımlaşma gibi esaslara da vurgu yapar. İnsanın düşünce özgürlüğünün yansıdığı bir eserdir. Nasıl davranacağımızı gösterir. Kısacası Sosyal Bilgiler hayattır.” şeklindeki açıklaması ile bu derste öğrendiği bilgileri yaşamda uygulayabildiğini belirtmiştir. Bir diğer öğrenci (Ö17-7E), düşüncelerini“.....Sosyal Bilgiler dersinde hayatımızı öğreniyoruz. Sosyal Bilgiler dersinde geçmişimizi, geleceğimizi öğreniyoruz. Hayatımızda neler olmuş, geçmişimizde neler olmuş onu öğreniyoruz. Sosyal Bilgiler dersinde bize yapılan uyarılar hayatımızda yapmayacağımız yanlışları yapacağımız doğruları öğreniyoruz. Bu derste sadece şimdiki durumumuzu değil geleceğimizi de öğreniyoruz. Yani hayatımızı öğreniyoruz” sözleri ile açıklamıştır. Sosyal Bilgiler dersine ilişkin olarak hayat benzetmesi yapan bir diğer öğrenci (Ö18-7K), “.....Sosyal Bilgiler hayatın ta kendisidir. Çünkü Sosyal Bilgiler bizim hayatta karşılaşabileceğimiz sorunlarımızın farkına vandırıyor. Bize tarihimizi öğrettiği için Sosyal Bilgiler hayatın ta kendisidir. Sadece tarihimizi değil, olayların nasıl gelişebileceğini de öğretir. Dünyanın nasıl bir iklime sahip olduğunu bize bu ders öğretir. Hayatta karşılaşabileceğimiz şeyleri biz bu derste öğreniriz. Milli bayramlarımızı ve bunları en güzel hangi şekilde kutlayacağımızı bize öğrettiği için bu ders hayatımızın ta kendisidir.” şeklinde düşüncelerini ifade etmiştir.*

Sosyal Bilgiler dersinin farklı alanlarına ilişkin bilgileri içerdiğini düşünen öğrenciler bu derse ilişkin olarak çiçek metaforunu kullanmışlardır. Sosyal Bilgiler dersini çiçeğe benzeten öğrenci (Ö7-



5E), düşüncesini, “.....güzel renkleri vardır, sayfaları rengarenktir....” şeklinde ifade etmiştir. Bir diğer öğrenci (Ö19-7K), benzetme gerekçesini “.....bembeyaz çiçekler gibi çok güzeldir. Farklı bilgileri içerir.” şeklinde açıklamıştır. Başka bir öğrenci (Ö8-5K) düşüncelerini “...çiçek gibidir. Çünkü Sosyal Bilgiler dersi çok anlamlı ve öğretici bir derstir. Sosyal Bilgiler büyükler ve çocuklar için çok öğretici, çok bilgili ve eğitici bir derstir. Sosyal Bilgiler çiçekleri insan haklarını, dünyayı, yiyecekleri Atatürk’ü anlatır. Sosyal Bilgiler dersi öğretici bir ders olduğu için ben bu dersi seviyorum..” şeklinde ifade etmiştir. Bir başka öğrenci de (Ö20-7E), benzetme gerekçesini “...bilgi verir, öğretici, eğlendirici ve renklidir. Çok güzeldir sosyal bilgiler dersi...” şeklinde açıklamıştır.

Çeşitlilik kategorisine ilişkin olarak geliştirilen bir diğer metafor “ağaç” tır. Sosyal Bilgiler dersine ilişkin olarak ağaç metaforunu kullanan öğrenci (Ö21-7K) düşüncelerini, “.....her bir dalı bir güzelliği bir eseri belirtiyor. Her bir dalı bir konuyu belirtiyor. Dallardaki her bir yaprak ise o konuyu anlayan bir kişiyi veya o konunun ana başlık, yardımcı başlıkları gibidir. Yaprak o konudaki bir Türk büyüğünü de temsil edebilir. Mesela Kaşgarlı Mahmut. Sosyal Bilgiler dersi bayramlarımızı ve milli kültürümüzü de anlatabilir. Sosyal Bilgiler bana haklarımı anlatıyor ve bu yüzden kendimi verimli bir vatandaş olarak hissediyorum. Çünkü bana haklarımı ve sorumluluklarımı anlatıyor ve öğreniyorum.” şeklinde ifade etmiştir. Sosyal Bilgiler dersini güzel meyveleri olan bir ağaca benzeten bir başka öğrenci (Ö22-7E), benzetme gerekçesini “.....Sosyal Bilgiler dersinde bir çok konu vardır. Sosyal Bilgiler içindeki konuları meyveye benzetirim, çünkü meyve yediğimizde ağızımız tatlanır ve meyvenin içinde bize yararlı olan bir çok vitamin vardır. Sosyal Bilgiler dersi de aynen onun gibidir. Bilgileri aldığımızda bize hayatı, yaşamı, tarihi, bilimi, hoşgörüyü, saygıyı ve terbiyeyi öğretir. Bunları öğrendiğimiz zaman zaten bu bizi hayatta mutlu etmeye yarar.” şeklinde açıklayarak, Sosyal Bilgiler dersinin farklı bir çok konuyu içerdiğini belirtmiştir. Bir diğer öğrenci (Ö9-5E) düşüncesini “.....bir ağaçta nasıl farklı meyveler varsa, Sosyal Bilgilerde de farklı farklı konular vardır. Bir ağacın üstüne çıktığımızda ağacın daha üst dallarına çıkmak isteriz. Sosyal Bilgiler de öyledir. Bir konuyu işlediğimizde o konu hakkında daha çok bilgi edinmek isteriz ve en

*yükseğe çıktığımızda o konu ile ilgili her şeyi öğrenmiş oluruz. Sosyal Bilgiler bize bizi tanıtır.” şeklinde açıklamıştır.*

Sosyal Bilgiler dersine ilişkin olarak geliştirilen metaforlardan biri de “bilim dalı” metaforudur. Bilim dalı metaforunu geliştiren öğrencilerden biri benzetme gerekçesini, “.....çok çeşitli bilgiler vardır. Örneğin tarihi eserler gibi çok bilgi vardır. En sevdiğim derslerden biridir bize bilgi kazandırır...” şeklinde ifadesi ile bu ders içerisindeki konu çeşitliliğini vurgulamıştır. Bir başka öğrenci (Ö3-4K) benzetme gerekçesini “Sosyal Bilgiler dersi konuları geçmişe dayalı olduğundan tarih dersi gibi olduğunu düşünelim. Türk tarihini çok sevdiğimden Sosyal Bilgiler dersini de seviyorum” şeklinde açıklamıştır.

Öğrencilerin Sosyal Bilgiler dersine ilişkin olarak geliştirdikleri bir diğer metafor “gökkuşağı”dır. Gökkuşağı metaforunu kullanan öğrencilerden (Ö14-6K) biri benzetme gerekçesini, “.....rengarenk, çeşitli ve zevkli bir derstir. Hayatta yaşadığımız olaylar, sorunlar ve başarılar karşısında nasıl davranacağımızı, kendimizi bilinçli bir şekilde nasıl koruyup, savunacağımızı çok farklı çözümlerle bulabiliriz. Yani gökkuşağının farklı farklı renklerinin ortaya kattığı güzellik gibi sorunları daha güzel çözümlerle çözümleriz. Örneğin gökkuşağının yedi rengi varsa bana göre Sosyal Bilgilerde temel yedi adet madde vardır. Bunlar, düşünme, fikir üretme, odaklanma, olumlu yönde bakma, ileriye tahmin etme, yorumlama, araştırma. Kısaca Sosyal Bilgiler gökkuşağı kadar huzur ve renk vericidir.” şeklinde açıklamıştır. Bir diğer öğrenci de (Ö10-5E), benzetme nedenini “Sosyal Bilgiler gök kuşağı gibidir. Çünkü gökkuşağı gibi renkli, gök kuşağı gibi güzeldir.” şeklinde açıklamıştır.

Sosyal Bilgiler dersine ilişkin geliştirilen başka bir metafor da “geniş boş bir kap” tır. Bu metaforu kullanan öğrenci (Ö15-6E) benzetme gerekçesini “...içine ne kadar bilgi koyarsan koy yine de dolmaz. Bu boş kabı doldurmak ilgi ve önem ister. Herkes bu kabı dolduramaz. Ama önemle ilgi gösterilirse bu kabı doldurmak zor değildir. Sosyal Bilgiler her dalda insanı geliştirir” şeklinde açıklamıştır.

Sosyal Bilgiler dersine ilişkin “bilgi kutusu” metaforunu geliştiren öğrenci (Ö16-6E) bu ders içerisindeki bilgi çeşitliliğine vurgu yapmıştır. Bilgi kutusu metaforunu kullanan öğrenci benzetme nedenini “.....her bilgiyi bize sunar. Tarihimizi bize öğretir. Biz neyiz, neden gelmişiz kimlerden gelmişiz onu bize anlatır. Öğrenmek istedi-

ğimiz her şeyi bize öğretiyor. Bilgi kutusunu kim kaybetmiş ki biz bulalım değil mi? Öyle düşünürüz ama bu kutu elimizin altında Sosyal Bilgiler kitabımızda...” şeklinde ifade etmiştir.

Bu alan ilişkin bir diğer metaphor “*Mustafa Kemal*” olarak belirlenmiştir. Sosyal Bilgiler dersine ilişkin olarak “*Mustafa Kemal*” benzetmesini yapan öğrenci (Ö4-4E), benzetme gerekçesini “.....içinde çok güzel bilgiler var...” şeklinde açıklamıştır. Bir diğer öğrenci de “*Geçmiş öğrenmek gibidir. Çünkü geçmişimizde Atatürk’ün ne yaptığını ve hangi savaşları kazandığını öğreniriz*” şeklinde düşüncesini ifade etmiştir.

İnternet metaforunu kullanan öğrenci (Ö11-5K), düşüncesini “....*Sosyal Bilgiler insanları hayata hazırlayan en iyi unsurlardan biridir. İnternette ne ararsak bulabiliriz. İşte Sosyal Bilgilerde öyle çünkü Sosyal Bilgiler tarih bakımından olsun birçok savaşları bize öğretmeye çalışır. İnsanların bilgilerini iki kat daha fazla artırır. Hele ki tarihi seven insanların internette araştırma yapmasına gerek yok. Sosyal Bilgiler kitabında araştırma yapmak daha mantıklı..*” şeklinde ifade etmiştir.

### ***Dersin Sevilmesi***

Bu kategoriye ilişkin olarak geliştirilen metaforlar “*Nasrettin Hoca*”, “*yemek*” ve “*bal*” olarak sıralanabilir. Bu kategoride yer alan metaforlara ilişkin olarak öğrencilerin yaptıkları açıklamalar dikkate alındığında, öğrencilerin bu dersi zevkli, eğlenceli bir ders olarak gördükleri söylenebilir.

Sosyal Bilgiler dersine ilişkin olarak geliştirilen metaforlardan biri “*Nasrettin Hoca*” dır. Nasrettin Hoca metaforunu geliştiren öğrenci (Ö23-4E) benzetme gerekçesini, “*Sosyal Bilgiler Nasrettin hoca gibidir. Çünkü bizi tarih konusunda bilgilendirir, bazı yerlerde güldürür, bazı yerlerde düşündürür ve her zaman sevilir. Sosyal Bilgiler Nasrettin Hoca gibi değerlidir*” şeklinde açıklamıştır.

Sosyal Bilgiler dersine ilişkin olarak “*yemek*” metaforunu kullanan öğrenci (Ö5-4E) benzetme nedenini “*Sosyal Bilgiler yemek gibidir. Çünkü insan tarih konularını çalıştıkça bir daha çalışmak istiyor. Bu da aynen yemeye benzer insan yedikçe daha bir yiyesi gelir. Bizi hayata bağlayan derstir. Çoğumuz eskiden ne olup bilmeyiz ve*

eskileri öğrenebilmek için bu dersi sevmeliyiz. Bu yüzden bu dersi çok seviyorum.” sözleri ile ifade etmiştir.

Sosyal Bilgiler dersine ilişkin “bal” benzetmesi yapan öğrenci (Ö24-6E) düşüncesini “.....insan balı yedikçe yiyesi gelir. O kadar tatlıdır ki insan kendini tutamaz. Sosyal Bilgiler dersi de o kadar güzel, o kadar tatlı geçer ki işlenir ki insanın işledikçe işleyesi gelir.” diyerek açıklamıştır.

### ***Dersin İçeriğinin Önemli Olması***

İçeriğinin önemli olması kategorisine ilişkin olarak geliştirilen metaforlar “hazine” ve “pırlanta”dır. Bu kategoride yer alan metaforlar incelendiğinde, öğrencilerin bu dersin içeriğini değerli buldukları belirlenmiştir.

Sosyal Bilgiler dersine ilişkin olarak hazine metaforunu kullanan öğrenci (Ö25-6K), düşüncesini “.....onun her bir parçası öyle önemlidir ki paha biçilemez. Hazine bir kerede elimize verilmez. Yavaş yavaş parça parça verilir ki değerini anlayabilelim. Bu hazine bize tarihimizi, geçmişimizi ve geleceğimizi kazandırır” şeklinde açıklamıştır.

Pırlanta metaforunu kullanan öğrenci (Ö26-6K) benzetme gerekçesini “Sosyal Bilgiler pırlanta gibidir. Çünkü bize tarihimizi, eskiden nelerin yaşandığını öğretir. Kültürel gelişime yardımcı olur, tarihi öğretir. Kimlerin hangi ülkeyi ya da şehri fethettiğini öğretir. Sosyal Bilgiler dersi benim için çok değerlidir. Bana pırlanta gibi gelmesinin nedeni içinde birçok bilgi saklamasıdır” şeklinde açıklamıştır.

### ***Dersin Yol Gösterici Olması***

Yol gösterici olma kategorisinde yer alan metaforlar “öğretmen” ve “güneş” olarak belirlenmiştir. Öğrenciler, bu kategoriye ilişkin olarak geliştirdikleri metaforlarda Sosyal Bilgiler dersini bilgilendirici, yol gösterici bir ders olarak gördüklerini vurgulamışlardır.

Sosyal Bilgiler dersine ilişkin olarak öğretmen metaforunu kullanan öğrenci (Ö25-6K) benzetme gerekçesini, “....soruldukça araştırıldıkça keşfedilir. Aynı öğretmen gibidir. Bir öğretmene soru

sorduğumuz zaman nasıl cevap alıp, günlük hayata uyguluyorsak, Sosyal Bilgiler dersini de kitaplardan araştırıp günlük hayatta uyguluyoruz. Sosyal Bilgiler dersini yaşadıkça ve hayattaki zorlukları gördükçe daha iyi anlar ve yorumlayabiliriz. Sosyal Bilgiler dersi bir öğretmen gibi bize bilmediğimiz birçok şeyi anlatır” şeklinde ifade etmiştir. Bir diğer öğrenci (Ö12-5K), düşüncesini “öğretmenin bize bilgi verdiği gibi Sosyal Bilgiler de bize bilgi verir. Sosyal Bilgiler ülkemizi tanıtan bir öğretmen gibidir. Çünkü Sosyal Bilgiler genellikle ülkemizi anlatan bir derstir” şeklinde ifade etmiştir. Bir diğer öğrenci (Ö28-7E) benzetme nedenini “İnsanın geçmişine ve geleceğine yön verir. İnsanların haklarına saygı gösterir ve korur. Bize tarihimizi öğretir, sevdirebilir. İnsanların hayata bakış açılarını değiştirir. Bizim geleceğimizi aydınlatır. Geçmişini bilmeyen geleceğine yön veremez. Öğretmenlerimize nasıl değer veriyorsak Sosyal Bilgilere de öyle değer vermeliyiz” sözleri ile açıklamıştır.

Yol gösterici olma kategorisinde yer alan bir diğer metafor “güneş”tir. Güneş metaforunu geliştiren öğrenci (Ö29-4K) benzetme gerekçesini “.....güzel yeni şeyler öğreniriz. Bu ders bizi bir güneş gibi aydınlatır..” şeklinde açıklamıştır.

### **Sonuç, Tartışma ve Öneriler**

Öğrencilerin Sosyal Bilgiler dersine ilişkin olarak toplam 17 tane metafor geliştirmişlerdir. Bu metaforlar, Hayat, çiçek, ağaç, bilim dalı, gökkuşağı, geniş-boş kap, bilgi kutusu, kitap, Mustafa Kemal, internet, Nasrettin Hoca, yemek, bal, hazine, pırlanta, öğretmen ve güneş biçiminde sıralanmaktadır. Bu metaforlardan en fazla vurgu yapılan hayat, öğretmen ve çiçek metaforlarıdır. Ortaya çıkan bütün metaforlar dört ayrı kavramsal kategoride toplanmıştır. Bu kategoriler “konu çeşitliliği ve kapsamlılık”, “dersin sevilmesi”, “dersin içeriğinin önemli olması”, “dersin yol gösterici olması” olarak belirlenmiştir. “Konu çeşitliliği ve kapsamlılık” kategorisine ilişkin olarak geliştirilen metaforlar “hayat”, “çiçek”, “ağaç”, “bilim dalı (tarih)”, “gökkuşağı”, “geniş boş kap”, “bilgi kutusu”, “Mustafa Kemal” ve “internet” olarak sıralanabilir. Öğrencilerin bu kategoriye ilişkin olarak geliştirdikleri metaforlar dikkate alındığında, bu dersin içeriğinde yaşamın içinden, farklı konu alanları ile ilgili bilgilerin yer almasına vurgu yaptıkları ve kapsamının oldukça geniş olduğu

görülmektedir. Benzer şekilde, Yaşar ve Gündoğar-Bayır (2010) tarafından yapılan çalışmada öğrenciler, Sosyal Bilgiler dersi için “hayat”, “ağaç”, “çiçek” metaforlarını kullanmışlardır. Öğrenciler benzetme gerekçelerini açıklarken, bu derste öğrendikleri bilgileri gerçek yaşamda uygulayabildiklerini, sosyal bilgiler dersinin farklı konu alanlarını içerdiğini belirttikleri görülmektedir. Kılıç ve Güven’in (2009) Hayat Bilgisi dersine yönelik yaptıkları araştırmalarında mevcut araştırmaya paralel olarak, öğrencilerin “ağaç”, “yaşam” metaforunu kullandıkları görülmektedir. Güven ve Akhan (2010) tarafından yapılan çalışmada öğrencilerin Sosyal Bilgiler dersi ile ilgili “yaşam” ve “tarih” metaforları geliştirdikleri görülmektedir. Öğrenciler geliştirdikleri metaforlarda, bu dersin konularının yaşamın içerisinde alınmış olduğuna ve tarih disiplinine ait konuların bu ders içerisinde önemli bir yere sahip olduğuna vurgu yapmışlardır. Yine Yaşar ve Gündoğar-Bayır (2010) tarafından yürütülen çalışmada da Sosyal Bilgiler dersine ilişkin olarak Atatürk metaforu kullanılmıştır.

“Dersin sevilmesi” kategorisine yer alan metaforlar, “Nasreddin Hoca”, “yemek” ve “bal” olarak belirlenmiştir. Bu kategoride yer alan metaforlar incelendiğinde öğrencilerin Sosyal Bilgiler dersini keyifli, eğlenceli bir ders olarak gördükleri söylenebilir. Bu sonuç Dinç’in (2008), araştırmasında öğrencilerin Sosyal Bilgiler dersine yönelik tutumlarının yüksek bulunmasıyla ilişkilendirilebilir.

Öğrencilerin, “dersin içeriğinin kıymetli olması” kategorisine ilişkin geliştirdikleri metaforlar, “hazine” ve “pırlanta”dır. Bu kategoriye ilişkin yorum yapan öğrenciler Sosyal Bilgiler dersinin içeriğinin değerli bulduklarını belirtmişlerdir. “Dersin yol gösterici olması” kategorisine ilişkin olarak “öğretmen” ve “güneş” metaforları geliştirilmiştir. Öğrenciler bu derste birçok bilgiyi öğrenciler bu derste birçok bilgiyi edindiklerini belirtmişlerdir. Yaşar ve Gündoğar, Bayır (2010) tarafından yapılan çalışmada da benzer şekilde öğrenciler Sosyal Bilgiler dersi için “öğretmen” metaforunu kullanmışlardır.

Metaforların öğrencilerin öğrenmelerinde etkili birer araç olarak kullanılabilirler göz önünde bulundurulduğunda, etkili bir Sosyal Bilgiler öğretiminin sağlanabilmesi için öğrencilerin bu derse ilişkin zihinsel imgelerinin daha detaylı bir şekilde ortaya çıkarılması sağlanmalıdır. Bunun için farklı coğrafi bölgelerde ve daha geniş örneklem gruplarında benzer çalışmalar yürütülebilir. Öğrencilerden farklı derslere ilişkin metaforlar üretmeleri istenebilir. Bu yolla öğren-

cilerin derslere yönelik taşıdıkları zihinsel imgeleri ortaya koyma ve açıklama ortamları oluşturulur. Öğrencilerin derslere ilişkin geliştirdikleri metaforları birbirleriyle paylaşmaları sağlanarak, farklı kavramlarla ve imgelerle tanışmaları sağlanabilir. Böylece öğrencilerde farklı ve yeni bakış açıların geliştirilmesi sağlanabilir.

### **Kaynaklar**

- Akdağ, H. (2009). Sosyal Bilgilerin tanımı, amacı, önemi ve Türkiye'deki yeri. Refik Turan, Ali Murat Sünbül & Hakan Akdağ, (Edt), *Sosyal bilgiler öğretiminde yeni yaklaşımlar-I* içinde (s.1-24). Ankara: PegemA Yayıncılık.
- Arslan, M. M. & Bayrakçı, M. (2006). Metaforik düşünme ve öğrenme yaklaşımının eğitim-öğretim açısından incelenmesi, *Milli Eğitim*, 171, 100-108.
- Aydın, A. (1997). *Birleştirilmiş sınıf sosyal bilgiler dersi amaçlarının gerçekleştirme düzeyi*, Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Aydoğdu, E. (2008). *İlköğretim okullarındaki öğrenci ve öğretmenlerin sahip oldukları okul algıları ile ideal okul algılarının metaforlar (mecazlar) yardımıyla analizi*, Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Osmangazi Üniversitesi, Eskişehir
- Bilgili, A., S., (2006). Geçmişten günümüze sosyal bilimler ve sosyal bilgiler, İsmail H. Demircioğlu (Edt.), *Sosyal Bilgilerin Temelleri* içinde (s.3-56) Ankara: Mikro Basım Yayım Dağıtım.
- Botha, E. (2009). Why metaphor matters in education. *South African Journal of Education*. 29, 431-444.
- Cerit, Y. (2008). Öğretmen kavramı ile ilgili metaforlara ilişkin öğrenci, öğretmen ve yöneticilerin görüşleri. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*. 6(4), 693-712.
- Dinç, G. (2008). İlköğretim sosyal bilgiler dersinde metafor kullanımı üzerine bir araştırma. *VII. ulusal sınıf öğretmenliği sempozyumu bildiriler kitabı*, 1017-1020.
- Dönmez, C. (2007). *Sosyal bilimler ve sosyal bilgiler kavramları*. 02.03.2012 tarihinde [http://w3.gazi.edu.tr/web/cdonmez/html/makale\\_10.html](http://w3.gazi.edu.tr/web/cdonmez/html/makale_10.html) adresinden alınmıştır.
- Erden, M. (Tarihsiz). *Sosyal bilgiler öğretimi*. İstanbul: Alkım Kitapçılık Yayıncılık.
- Evans, R. W. (2004). *The social studies wars: what should we teach the children?*, New York: Teacher Collage Press, Columbia University.
- Girmen, P. (2007). *İlköğretim öğrencilerinin konuşma ve yazma sürecinde metaforlardan yararlanma durumları*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Anadolu Üniversitesi, Eskişehir.
- Gömlüksiz, M. N., Kan, A. Ü., Öner, Ü., Kılınç, H. H., & Fidan, E. K. (2011, Mayıs). Sınıf öğretmeni adaylarının KPSS'ye ilişkin metaforik algıları. 10. Sınıf Öğretmenliği Eğitimi Sempozyumu'nda sunulan bildiri, Sivas, Türkiye.
- Güngördü, E. (2001). *İlköğretimde hayat bilgisi ve sosyal bilgiler öğretimi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.

- Güveli, E., İpek, A. S., Atasoy, E. & Güveli, H. (2011). Sınıf öğretmeni adaylarının matematik kavramına yönelik metafor algıları. *Turkish Journal of Computer and Mathematics Education*. 2(2), 140-159.
- Güven, S. & Akhan, N. E. (2010). İlköğretim 6. ve 7. Sınıf öğrencilerinin sosyal bilgiler dersine ilişkin öğeleri açıklamak için kullandıkları metaforlar üzerine bir araştırma. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 1, 136-172.
- Kılıç, F. D. & Güven, B. (2009). *Examining the metaphors students construct in life sciences lessons*. 10.02.2010 tarihinde <http://oc.eab.org.tr/egtcnfl/pdfkitap/pdf/287.pdf> adresinden alınmıştır.
- Kintsch, W. (2000). Metaphor comprehension: A computational theory, *Psychonomic Bulletin & Review*. 30.06.2012 tarihinde <http://lsa3.colorado.edu/papers/metaphorComprehension.pdf> adresinden alınmıştır.
- Lakoff, G. & Johnson, M. (2005). *Metaforlar: hayat, anlam ve dil*. (Çev. Gökhan Yavuz Demir). İstanbul: Paradigma Yayıncılık.
- NCSS, (1992). *A Vision of powerful teaching and learning in the social studies: building social understanding and civic efficacy*. 10.08.2005 tarihinde <http://www.socialstudies.org/positions/powerful/> adresinden alınmıştır.
- Öztürk, C. (2009). Sosyal bilgiler: toplumsal yaşama disiplinlerarası bir bakış. Cemil Öztürk (Edt), *Sosyal Bilgiler öğretimi demokratik vatandaşlık eğitimi içinde* (s.1-31). Ankara: Pegem Akademi.
- Öztürk, C. & Otluoğlu, R. (2005). *Sosyal bilgiler öğretiminde edebi ürünler ve yazılı materyaller*, (3. Baskı), Ankara: PegemA Yayıncılık.
- Paykoç, F. (1991). *Tarih öğretimi*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Saban, A. (2002). Sınıf öğretmeni adaylarının ilkökula ilişkin en çok hatırladıkları ve en çok tercih ettikleri metaforlar. *Eğitim Bilimleri ve Uygulama Dergisi*. 1(2), 211-223.
- Saban, A. (2004). Giriş düzeyindeki sınıf öğretmeni adaylarının “öğretmen” kavramına ilişkin ileri sürdükleri metaforlar. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*. 2(2), 131-155.
- Saban, A. (2008). Primary school teachers’ and their students’ mental images about the concept of knowledge. *İlköğretim Online*. 7(2), 421-455.
- Saban, A. (2009). Öğretmen adaylarının öğrenci kavramına ilişkin sahip oldukları zihinsel imgeler. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*. 7(2), 281-326.
- Semerci, Ç. (2007). “Program geliştirme” kavramına ilişkin metaforlarla yeni ilköğretim proramlarına farklı bir bakış. *Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*. 31(2), 125-140.
- Sönmez, V. (1999). *Sosyal bilgiler öğretimi ve öğretmen kılavuzu*. İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.
- Tamimi, Y. (2005). *Örgüt kültürünün metaforlarla analizi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Osmangazi Üniversitesi, Eskişehir.



- Tay, B. (2011). Sosyal bilgiler öğretiminin dünü, bugünü ve yarını. Refik Turan, Kadir Ulusoy (Edt.), *Sosyal bilgilerin temelleri* (2. Baskı) içinde (s. 2-18). Ankara: Pegem Akademi.
- Thagard, P. & Beam, C. (2004). Epistemological metaphors and the nature of philosophy. *Metaphilosophy*. 35 (4), 504-516.
- Yaşar, Ş. & Gündoğar-Bayır, Ö. (2010). İlköğretim 5. sınıf öğrencilerinin bakış açısıyla sosyal bilgiler. 9. *Ulusal Sınıf Öğretmenliği Eğitimi Sempozyumu bildiriler kitabı*, 73-78.
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2005). Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri, Ankara: Seçkin Yayıncılık.

### **Extended Summary**

*Problem Statement:* Social Studies is the study of geography, history and philosophy. In other words it is a mixture of social sciences. It is also a course that concentrates on the features of cultural heritage and its effects on the students. It aims to educate students in social life by integrating theoretical and scientific developments in the field of social sciences. In recent years, researches on metaphors have increased. Metaphors help students build mental models to organize the knowledge and transform abstract ideas into concrete forms. Students express their images of several instructional concepts by using metaphors. Starting from that point, we needed to determine the metaphorical perceptions of the elementary school students toward Social Studies Course.

*Purpose of the study:* The main aim of this study is to determine metaphorical perceptions of elementary school students toward Social Studies Course. Within this framework, this study attempted to respond to the following questions: (1) What metaphors do elementary schoolstudents have about Social Studies Course? (2) What conceptual categories can elementary school students' metaphors toward Social Studies Course be classified, when their common features are taken into consideration?

*Methods:* This research is based on qualitative research approach. The study was carried out with the participation of 4th, 5th, 6<sup>th</sup> and 7th grade elementary school students enrolled at an elementary school in Elazığ city center in Spring term of 2011-2012 academic year. Convenience sampling was used in the research. Convenience sampling allows the researcher to obtain basic data and trends regarding his/her study without the complications of using a randomized sample. It also helps to document a particular quality of a substance or phenomenon within a given sample. These kinds of studies are useful to detect relationships among different phenomena. Altogether 41 male (48,24%) 44 female (51,76%) students participated in the study. Volunteer students were included in the study. To collect the data of the study, the students were asked to complete the phrase "Social StudiesCourse is like ..... because ....." to express their mental image of Social Studies Course.They were requested to generate a metaphor about Social Studies Course. In this sense, they were told to provide a resemblance between Social Studies Course and some

other phenomenon that they were familiar with. To analyze the data, content analysis method was used. Students' metaphors were listed and then they were grouped. Students' metaphors were collected under four categories, that is, they were categorized by taking their reasons into consideration.

*Results:* In the current study we found that students produced 17 valid personal metaphors about Social Studies Course. These metaphors are life, flower, tree, science field (history), rainbow, large and empty box, science box, book, Mustafa Kemal, internet, Nasrettin Hodja, meal, honey, treasure, diamond, teacher and sun. Among these metaphors, the most stressed ones are life, teacher and flower. The metaphorical categories are "subject diversity and comprehensiveness", "enjoying Social Studies course", "importance of the content of the course" and "guidance of the course".

*Discussion and Conclusions:* This study clearly indicates that the metaphors produced by the students reflect the subjects chosen from the real life. For example, the students produced the metaphors such as life, tree and flower. The reasons of resemblance indicate that the students stressed that Social Studies Course should be connected with the subject areas of Daily life. This result is in line with the study surveyed by Kılıç and Güven (2009). The students also expressed that the subjects dealing with history have an important place in the content of Social Studies Course. That is why they used the metaphor Mustafa Kemal. This supports the results of the study by Yaşar and Gündoğar-Bayır (2010). The metaphors in the category of "enjoying Social Studies Course" are Nasrettin Hodja, meal and honey. By using those metaphors the students emphasize that Social Studies Course is joyful. This finding supports the result of the study by Dinç (2008).

*Recommendations:* As metaphors can be used as effective tools in learning environment, students should be given more opportunities to expose their mental images more detailed to realize an effective and efficient Social Studies teaching. Similar researches can be conducted on a larger sample groups at different geographical regions. Students should be requested to generate metaphors for other courses. By doing this, they have the opportunity of producing and explain mental images for other courses. Students should share the metaphors they produced toward courses so that they can see and understand different concepts and new point of views.